

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ นักเรียนมีคุณภาพซึ่งหมายถึงนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 1) ระบุไว้ว่าเป็นผลผลิตที่เกิดจากการประสานการดำเนินงานของกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ 3 ประการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ ด้วยเหตุดังกล่าวกระบวนการบริหารมักจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ และการอำนวยความสะดวก ส่วนกระบวนการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แต่สำหรับกระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นที่คุณภาพของนักเรียนโดยมุ่งให้ผู้สอนได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายด้านคุณภาพไว้ว่า จะเร่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนในด้านเจตคติ และที่เด่นชัดตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่น โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนควบคู่ไปกับการบริหาร และการสนับสนุน โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพและการให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในเป็นพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 21) และถือเป็นนโยบายสำคัญที่ผู้บริหารทุกแห่งต้องใช้นิเทศภายในโรงเรียนเป็นเครื่องมือตามนโยบาย เพื่อช่วยเร่งรัดคุณภาพการศึกษา จากการสำรวจสภาพปัญหาของการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า ยังมีปัญหาหลายประการที่ทำให้การนิเทศไม่ประสบผลสำเร็จที่สำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการนิเทศภายในไม่เห็นความสำคัญในผลการนิเทศภายในที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการบริหารงานวิชาการ ไม่ผลักดันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเห็นว่าการนิเทศเป็นงาน

ของรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้บริหารไม่ได้ใช้ศักยภาพในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ มองการนิเทศภายในว่าเป็นการไปสังเกตการณ์สอนของครูในชั้นเรียน เข้าใจการนิเทศภายในว่าเป็นการไปประเมินหรือวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้บุคลากรขาดความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ สื่อนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนจากการนิเทศจึงไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 4) จากสภาพปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่ต้องทำอย่างจริงจังต่อเนื่องครบกระบวนการ

การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีนโยบายที่สำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย และความเป็นเลิศทางการศึกษาของคนไทย มีการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนการดำเนินงานไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิรูปกระบวนการบริหารและการจัดการ ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2553, หน้า 1)

ปัจจุบันการศึกษามีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ ไม่ว่าจะเปลี่ยนวิธีการสอน หลักสูตร นวัตกรรม สื่อเทคโนโลยี ตลอดจนบุคลากร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนของสถานศึกษา ภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การนิเทศโดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียนจะเป็นแนวทางที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และปรับปรุงสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องในด้านวิชาการให้มีการพัฒนา ทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครู อาจารย์ และนักเรียน จึงย่อมจะทราบปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าบุคคลภายนอก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การนิเทศภายในโรงเรียนย่อมสามารถสนองตอบความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง (สุมาลี ศรีพุทธรินทร์, 2554, หน้า 4)

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา ซึ่งมุ่งเจาะลึกลงไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนของครู รวมทั้งใช้พัฒนางานด้านต่างๆ ภายในโรงเรียนโดยตรง การนิเทศภายในโรงเรียนจะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนและเป็นการ

ลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนมีการพัฒนาขึ้น โรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 2) การนิเทศภายในโรงเรียนจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่มีความจำเป็นและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เพราะเป็นหน้าที่ด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ส่วนการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกโรงเรียนย่อมเป็นไปได้ยาก อีกอย่างสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งแตกต่างกัน ดังนั้นบุคลากรในโรงเรียนจึงควรร่วมมือกันเพราะบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะนิเทศกันเองได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงควรพัฒนาโรงเรียนให้เกิดผลอย่างแท้จริง

การนิเทศภายในโรงเรียนได้แพร่หลายในระดับต่างๆ ทุกกรมที่โรงเรียนสังกัดอยู่ โดยหลักการเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน การนิเทศภายในนอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาการนิเทศภายในไม่เพียงพอแล้ว การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้บรรลุผลการนิเทศภายในก็เป็นสิ่งที่สำคัญด้วยนั้น โรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมทั้งบุคลากรทั้งผู้รับการนิเทศ ผู้ให้การนิเทศ เครื่องมือการนิเทศ และต้องเลือกกิจกรรมนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้ที่ให้การนิเทศหรือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียนและในการพัฒนาครู ให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร จะต้องอาศัยการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระบวนการที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ในการบริหาร คือ การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งต้องมีกระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้บริหารและครูต้องรู้ลู่ทาง รู้หลักการ เทคนิคและวิธีการนิเทศติดตามงาน และจะต้องทำความเข้าใจเรื่องการนิเทศอย่างถ่องแท้ และพยายามปฏิบัติอย่างเคร่งครัด (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550, หน้า 15)

งานวิชาการ คือ งานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษาหรือโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยงานย่อยอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา และงานอื่นๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จ ประการที่สอง ความหมายการบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารจัดการกิจกรรม

ทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไหลหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป (สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า 20 - 21)

จากความสำคัญของกระบวนการนิเทศภายในและการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเพื่อการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับสังคมยุคสารสนเทศและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับการนิเทศ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับการนิเทศ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับใด
3. ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับการนิเทศ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับการนิเทศที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน

มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5. ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

6. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่เหมาะสมเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
6. เพื่อหาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก
3. ประสิทธิภาพของกระบวนการการนิเทศภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน
4. ประสิทธิภาพของกระบวนการการนิเทศภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความแตกต่างกัน
5. ประสิทธิภาพของกระบวนการการนิเทศภายในมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ผลของการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับการนิเทศได้นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนางานด้านวิชาการ และปรับปรุงกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ทำให้ทราบระดับประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายใน และระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
3. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพกระบวนการนิเทศภายใน และระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ และใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายสูงสุดต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เนื้อหาการวิจัย

ในการวิจัย ผู้วิจัยมีความต้องการที่มุ่งจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับการนิเทศ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ในปีการศึกษา 2559 มีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

1.1 กระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ขั้นตอน

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 63)

- 1.1.1 ชั้นเตรียมการนิเทศ
- 1.1.2 ชั้นวางแผนการนิเทศ
- 1.1.3 ชั้นปฏิบัติตามแผนการนิเทศ
- 1.1.4 ชั้นประเมินผลการนิเทศ
- 1.1.5 ชั้นปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ

1.2 ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ทั้ง 17 ด้าน

(ราชกิจจานุเบกษา, 2550, หน้า 29 - 30)

- 1.2.1 การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น
การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.2.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.2.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.2.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.2.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.2.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.2.9 การนิเทศการศึกษา
- 1.2.10 การแนะแนว

1.2.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน
การศึกษา

1.2.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.2.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ
สถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.2.14 การส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการแก่บุคคล ครอบครั
องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.2.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ
ของสถานศึกษา

1.2.16 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.2.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็น
ของข้าราชการครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร และครูผู้รับการนิเทศ ซึ่งแบ่งออกเป็นประชากร
และกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ประชากร คือ ข้าราชการครูที่เป็นผู้บริหาร และครูผู้รับการนิเทศ
ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2559
จำนวน 2,488 คน โดยแยกได้ดังนี้

ผู้บริหาร จำนวน 215 คน

ครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 2,273 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและครู
ผู้รับการนิเทศ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประจำปี
การศึกษา 2559 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางเครซีและมอร์แกน
(Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ
จำนวน 330 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 คน จำแนกเป็น
กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 91 คน และครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 268 คน โดยใช้การสุ่มแบบ
หลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ตามตัวแปรด้านสถานภาพของผู้บริหาร
และครูผู้รับการนิเทศ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรสำหรับการศึกษา ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพการดำรงตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครูผู้รับการนิเทศ

3.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน

3.1.2.1 ไม่เกิน 10 ปี

3.1.2.2 11 – 20 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 20 ปี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 5

ขั้นตอน คือ

3.2.1.1 ชั้นเตรียมการนิเทศ

3.2.1.2 ชั้นวางแผนการนิเทศ

3.2.1.3 ชั้นปฏิบัติตามแผนการนิเทศ

3.2.1.4 ชั้นประเมินผลการนิเทศ

3.2.1.5 ชั้นปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ

3.2.2 ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน

ทั้ง 17 ด้าน คือ

3.2.2.1 การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น

การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

3.2.2.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

3.2.2.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

3.2.2.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

3.2.2.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.2.2.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผล

การเรียน

3.2.2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

3.2.2.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

3.2.2.9 การนิเทศการศึกษา

3.2.2.10 การแนะแนว

3.2.2.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ

มาตรฐานการศึกษา

3.2.2.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

3.2.2.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ
กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

3.2.2.14 การส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการแก่บุคคล
ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

3.2.2.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงาน
ด้านวิชาการของสถานศึกษา

3.2.2.16 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา

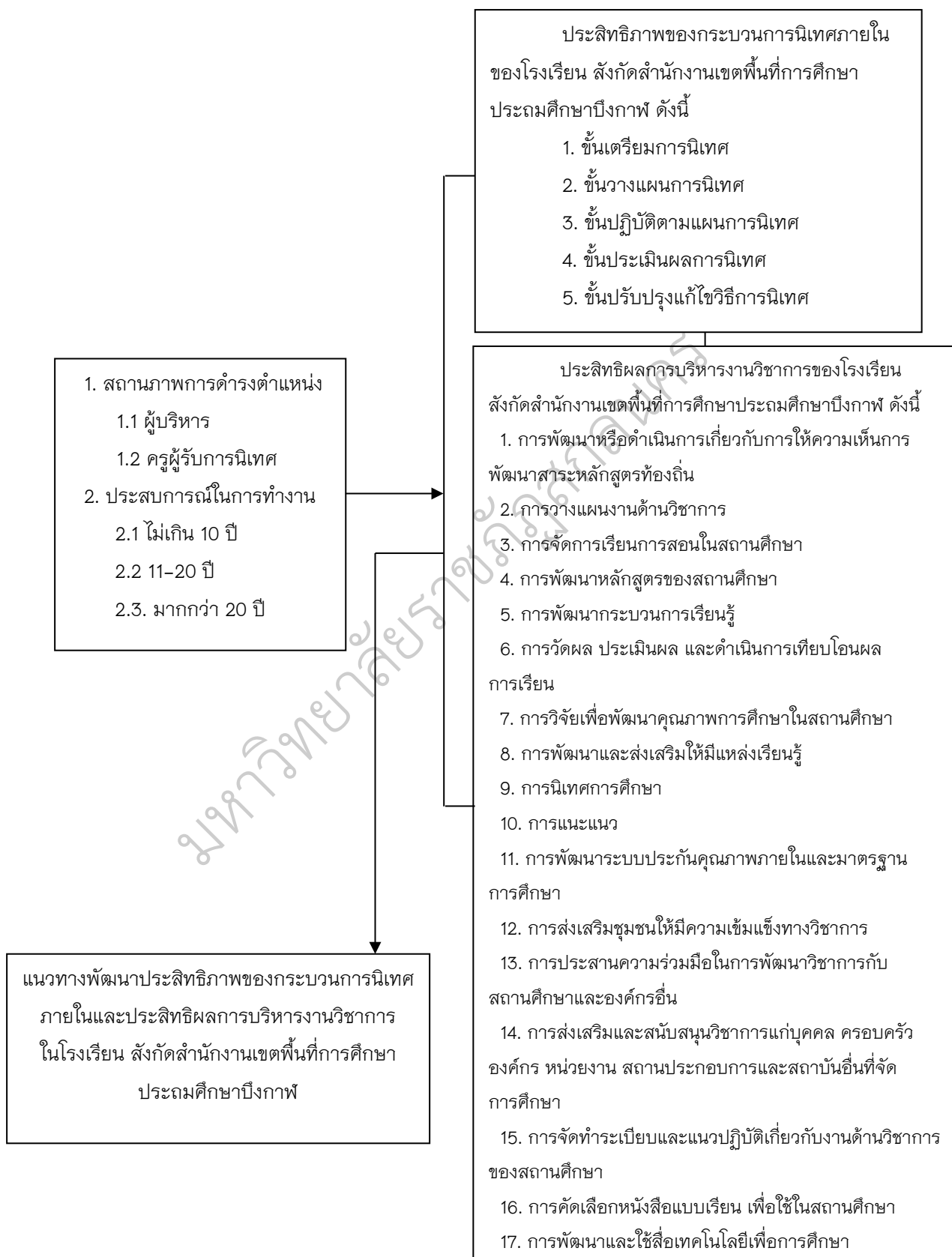
3.2.2.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดกรอบแนวคิดการนิเทศภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 63) โดยยึดกรอบกระบวนการนิเทศภายใน 5 ขั้นตอน และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ทั้ง 17 ด้าน เมื่อประสานแนวคิดดังกล่าวเข้าด้วยกันแล้ว จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังกล่าวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นภาพประกอบ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้งานวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูซึ่งส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้น และตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และบุคลากรทุกคนภายในโรงเรียนร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อผู้เรียน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ขั้นเตรียมการนิเทศ หมายถึง การกำหนดสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการในการจัดลำดับความสำคัญและการกำหนดจุดมุ่งหมายในการนิเทศ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
 - 1.2 ขั้นวางแผนการนิเทศ หมายถึง การกำหนดผู้รับผิดชอบ ปฏิทิน การนิเทศ เครื่องมือการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
 - 1.3 ขั้นปฏิบัติตามแผนการนิเทศ หมายถึง การติดตาม กำกับให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
 - 1.4 ขั้นประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลผลงาน ที่ปฏิบัติว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ และตัดสินคุณค่าของการนิเทศภายใน ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
 - 1.5 ขั้นปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ หมายถึง การพัฒนา ปรับปรุงขั้นตอน การนิเทศ วิธีการนิเทศ และการจัดกิจกรรมการนิเทศเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ
2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน หมายถึง ความสำเร็จ ที่ปรากฏอยู่จริงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งเป็นผลมาจากการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการ ให้เกิดขึ้นตามกระบวนการนิเทศภายใน จนทำให้เกิดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ตามขอบข่ายและภารกิจดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปีงภาพ ซึ่งกำหนดไว้ 17 ด้านดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นในการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษา และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน มีการใช้การนิเทศ ประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

2.2 ประสิทธิภาพการวางแผนงานด้านวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จ ของโรงเรียนที่ได้มีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินการ ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลา และกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนด มีความชัดเจน สามารถกำกับติดตาม และประเมินผลได้ง่าย

2.3 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดแบบเรียนและการจัดห้องสมุด

2.4 ประสิทธิภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความสำเร็จ ของโรงเรียนที่ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และเป็นไปตามกรอบหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายงานผลให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

2.5 ประสิทธิภาพพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ความสำเร็จ ของโรงเรียนที่ได้จัดทำแผนการเรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและมีการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้

2.6 ประสิทธิภาพการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร สถานศึกษา จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผล ของโรงเรียน มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมในกรณี ที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จัดให้มีเครื่องมือในการวัดและประเมินผล มีการเทียบ โอนโดยคณะกรรมการ จัดให้มีระบบสารสนเทศด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อการตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

2.7 ประสิทธิภาพการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน รวบรวมและเผยแพร่ ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำการวิจัยมาใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.8 ประสิทธิภาพการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้มีการสำรวจข้อมูล แหล่งการเรียนรู้ เผยแพร่เอกสาร จัดตั้ง แหล่งการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้

2.9 ประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียน ที่ได้ดำเนินการและจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ การประเมินผล การจัดระบบการนิเทศ ติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.10 ประสิทธิภาพการแนะแนว หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้ ดำเนินการ จัดระบบติดตามประเมินผลการแนะแนว ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา อื่น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาการแนะแนว ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ภายในโรงเรียน

2.11 ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้การจัดระบบโครงสร้างการบริหาร กำหนดเป้าหมาย แผนพัฒนาสถานศึกษา ดำเนินการตรวจสอบประเมินผล คุณภาพภายใน ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบประกัน คุณภาพการศึกษา

2.12 ประสิทธิภาพการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้ทำการสำรวจความต้องการของชุมชน การให้ ความรู้ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมทางวิชาการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา กับบุคคล ครอบครัว ชุมชนต่างๆ

2.13 ประสิทธิภาพการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้มีการประสาน ความร่วมมือ การช่วยเหลือ สร้างเครือข่ายในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

2.14 ประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการกับสถานศึกษา

และองค์กรอื่น หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้สำรวจและศึกษาข้อมูล ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนางานวิชาการ ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

2.15 ประสิทธิภาพการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้มีการจัดทำ ระเบียบ และแนวปฏิบัติทางด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ร่วมกันของสถานศึกษา เพื่อความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องในการดำเนินงานวิชาการ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2.16 ประสิทธิภาพการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้มีการจัดหา และคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและใช้ในห้องสมุด โดยสอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.17 ประสิทธิภาพการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้ทำการศึกษา ความจำเป็นในการใช้สื่อ การผลิต จัดหา สื่อ และนวัตกรรม การประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น และการประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. สถานภาพ หมายถึง สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือผู้บริหาร และครูผู้รับการนิเทศ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

3.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการ วิทยาลัย หรือกรรมการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2559

3.2 ครูผู้รับการนิเทศ หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนที่ได้รับการนิเทศ ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2559

4. ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการทำงานในตำแหน่ง ผู้บริหารและครูผู้รับการนิเทศ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

4.1 ประสบการณ์การทำงาน ไม่เกิน 10 ปี

4.2 ประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 11 – 20 ปี

4.3 ประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 20 ปี

5. แนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายใน
กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เหมาะสม หมายถึง การนำผลการวิจัย
จากสภาพความเป็นจริงในการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในและประสิทธิผล
การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม แล้วนำมาร่าง
แนวทางพัฒนาจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ให้ความเห็นชอบ แล้วนำมา
เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี